

Na situaci v plynárenství jsme se zeptali „plynárenské královny“ Aleny Vitáskové

Rozhovor s Alenou Vitáskovou:

Předvoj energetické krize, pád desítek obchodníků s energiemi v České republice. Neúměrné zvyšování cen energií a plynu. Energetická chudoba a energetická bída, roztáčení inflační spirály. Ještě před několika týdny, dny se hovořilo o vysokých cenách elektřiny a plynu. Nyní je na pořadu dne, zda plyn vůbec bude. Na názor kolem vývoje v plynárenství jsme se zeptali Aleny Vitáskové, bývalé šéfkyně Severomoravské plynárenské, Transgas, RWE Transgas, Pražské teplárenské, předsedkyně Energetického regulačního úřadu, majitelky obchodního podílu plynárenské společnosti společně s dceřinými firmami Gazpromu.

Jaký je váš názor na současný vývoj v plynárenství? Jako „plynárenská královna“ jak vás přezdívali, jste asi přišla o království, když plyn nebude. Víte, že mátu tuto přezdívku?

Ano, o přezdívce vím. Nevím, zda tuto přezdívku ještě mám, ale dříve byla běžně používána, nejen u nás v ČR. V plynárenství jsem pracovala od svých sedmnácti let, to je téměř celý život, tento obor mi přirostl k srdci, mám plynárenství ráda. Byla jsem u budování tranzitních plynovodů, podzemních zásobníků, regulačních a kompresních stanic, rozsáhlé plynofikace, záměny svítiplynu za zemní plyn, inovačních technologií v plynárenství, u privatizace plynárenství, u liberalizace trhu s plynem. Byla jsem zakladatelkou a spolumajitelkou prvního konkurenčního obchodníka s plynem po zahájení liberalizace v České republice. Nerozumím otázce, že plyn nebude. Plyn a plynárenství bude i nadále do budoucna zajímavý obor.

Je snaha zbavit se ruského plynu. Skupina europoslanců, mezi nimi část našich (například odborník pro energetiku europoslanec Evžen Tošenovský) požadovali před pár týdny okamžité zastavení dodávek zemního plynu a ropy z Ruska do Evropy. Fialova vláda toto podporuje. Vše nasvědčuje tomu, že ruský plyn nebude. Jak to hodnotíte?

Bez emocí. Bez ruského plynu se Evropa a tím mám na mysli i Českou republiku prostě neobejde. Nemáme ho nyní čím nahradit. To, co se v rámci sankcí vůči Rusku děje lze nazvat ze strany politiků pokus – omyl. Nemohu vydat sankce na plyn, že ho nebudeme dovážet z Ruska, abychom Rusko poškodili, když více poškodíme sebe, své evropské hospodářství, své evropské občany. Vidíte, že uvádím tento problém jako evropský. Pro Českou republiku je tento problém v násobcích větší. My jsme v zoufalé situaci a Fialova vláda to neřeší. Nakupujeme ruský plyn z Německa, které má s ruským Gazpromem dlouhodobé a středně dobré kontrakty. Ovšem my tento plyn nakupujeme za cenu v násobcích vyšší, než tento plyn nakupují země EU, které mají s Gazpromem dlouhodobé kontrakty na dodávku. Kromě Německa to je například Maďarsko.

Sankce vůči Rusku jsou vyvolány jejich agresi na Ukrajinu. Je to nutný krok. Nebo si myslíte, že máme mlčet? Odmítnou jejich dodávky plynu a ropy je podle vás špatný krok?

Mlčet rozhodně se nemá a nesmí, když se děje bezpráví. Sankce se běžně používají, ale nesmí je politici činit bez rozmyslu, jak jsem již sdělila – pokus – omyl. Něco vyhlásí a pak to dostanou jako bumerang zpět. Vezměme v úvahu sankce v minulém období, kdy jsme nakonec udělali z Ruska velmoc na pěstování obilí. Stali se jedním z největších producentů obilí na světě. To byl výsledek minulých sankcí.

Nyní se vyhlašují nové sankce, které zatím mohou poškodit nás více než Rusko. Velmoc, jako je Rusko v oblasti surovin jsme poslali do náruče Číny, Indie a dalších asijských zemí. Sankce jako - swift, plyn, ropa, hliník a další, tím poškodujeme především sebe – Evropany. Suroviny si cestu pro odbyt vždy najdou, akorát my u toho nebudeme.

Co se stane, když skutečně ruský plyn nebude do Evropy dodáván? Nahradíme jej LNG, nebo jiným energetickým zdrojem?

Pokud by byly skutečně zastaveny dodávky plynu z Ruska do Evropy, tak dopad nelze ani predikovat. Plyn nemáme nyní čím nahradit. Pro ČR by to znamenalo: pro část obyvatelstva ztráta dodávek tepla, teplé vody, možnost vaření. Zastavení části průmyslu, řada firem by již provoz neobnovila, bankroty firem, ztráta pracovních míst bez náhrady, kolapsy chemického průmyslu (výroba hnojiv), dopad do zemědělství, potravinářství. Inlace 30 %, nezaměstnanost.

Největšími dodavateli LNG je USA, Rusko, Katar. Katar se před nedávnem vyjádřil, že může nahradit výpadek ruského plynu do Evropy jen z 5 %. I Katar má své dlouhodobé smlouvy a své limity dodání. USA sice přislíbilo ústy pana Bidena, že pro Evropu plyn dodají. Není uvedeno, zda jsou schopni pokrýt celý výpadek. Domnívám se, že to není možné. Pokud bychom zvýšili dodávky z jižní větve tranzitních plynovodů např. alžírský plyn, či ze severu norský plyn, není možné tento výpadek pokrýt. Opakuji, že případné zastavení dodávek ruského plynu není možné v této chvíli ničím nahradit. Náhrada LNG není v tom rozsahu možná a cena bude nesrovnatelně vyšší.

Dochází k zásadním změnám v plynárenství. Hroutí se plynárenství v tom pojetí, jak jsme doposud znali. To znamená, že se hroutí plynárenství – jako obor?

To si v žádném případě nemyslím. Na základech „zbouraného“ může být postaveno něco nového. Výhodnějšího, méně výhodného, nebo zcela nevýhodného. V oboru plynárenství musíme brát v úvahu, že plyn je nejen energetický zdroj, ale také používán například v chemickém průmyslu pro výrobu hnojiva. Bez nich bude mít problém zemědělství, následně potravinářství. Problému kolem nedostatku plynu je podstatně více než si laik, nebo nekompetentní politik dovede představit.

Věřím, že pokud tento válečný konflikt neskončí třetí světovou válkou, to je jadernou, tak pravděpodobně dojde k novému světovému pořádku, dojde k vzniku „nové železné opony“, která bude mít zásadně jiná pravidla, než jsme znali z nedávné minulosti.

Obnovení hospodářské spolupráce s Ruskem bude pro některé státy jednodušší než pro nás, ale určitě to bude dlouhodobý proces. Budeme mít nadále plyn

v energetickém mixu, bude to i ruský plyn a bude na dlouhodobých kontraktech. Kontrahentem dlouhodobých kontraktů může být možná některá z významných amerických firem, která bude tento plyn dodávat k nám. A já jsem přesvědčena, že budu u toho! Kdo jiný než „plynárenská královna“. Obchodování je lepší než válčení.

Pochopitelně je celá řada firem, která bude plyn k nám dodávat. Otázkou nadále zůstane cena. LNG nemůže být cenově srovnatelný jako plyn, který je dodáván sítí tranzitních plynovodů, které jsou napojeny přímo na těžbu.

Hysterie Evropy k ruskému plynu povede k tomu, že nakonec nám bude dodávat Čína zkapalněný ruský nebo americký plyn a my budeme platit v násobcích vyšší cenu.

Jak se díváte na požadavek Putina platit plyn v rublech?

Zde bychom měli rozlišit o jakých dodávkách pan Putin hovoří. Zda jsou ze stávajících dlouhodobých kontraktů, středně dobých kontraktů, nových kontraktů, dodávky na spot. V dřívější době byly v kontraktech uvedeny měny, za které se komodita nakupuje. Také tam bývala klauzule, za jakých podmínek a kdy dochází k revizi smluv, které kontrakty jsou pod take or pay (ber nebo plat'). Zda tyto kontrakty a jejich plnění může zneplatnit tzv. vyšší moc, což je například válka. Bez znalosti kontraktu to jsou jen dohady laické i odborné veřejnosti, že Rusko nemůže požadovat platbu v rublech. To víte, v poslední době je, co Čech, to epidemiolog, energetik či dokonce bezpečnostní analytik.

Myslíte si, že pokud bude konflikt v brzké době ukončen, že může dojít k obnovení dodávek plynu z Ruska i pro nás, a to na bázi dlouhodobých kontraktů?

Odhadovat, co se stane „den poté“ je věštění z křišťálové koule. Považuji dlouhodobé kontrakty na plyn za základ stability dodávek a také cenové predikce. Dokážu si představit dohodu Ruska s USA na spolupráci v této oblasti a zajištění dodávek na dlouhodobých kontraktech. Nedovedu si představit, že by se to povedlo našim politikům.

Budete mít zájem se do plynárenství vrátit?

Ale já jsem nikdy neodešla, takže se nemohu vrátet. Prostě, až to bude zajímavé, tak budu u toho, jak jsem již výše uvedla.

Dne 2. 4. 2022